

Priručnik *za* djecu

**DAN
SIGURNIJEG
INTERNETA 2012.**
7. VELJAČE

**Suradnici
u učenju**

ucitelji.hr

Sigurniji internet za djecu i mlade

Kao i u stvarnome svijetu, i u virtualnom je okruženju potrebno poduzeti mnoge mjere predostrožnosti da bismo se zaštitili i ostali sigurni. Kako biste ipak bezbrižno plivali mutnim internet-skim vodama, pripremili smo podsjetnik s mnoštvom savjeta koji će vas voditi u sigurnom korištenju interneta. Stoga krenimo koristiti internet **MUDRO!**

Mudro k sigurnosti

Kako biste se zaštitili, ali i ostali sigurni kad surfate internetom, sa svojim osobnim podacima postupajte mudro. Nikako nemojte otkrivati i dijeliti bilo kakve informacije o sebi, svojoj obitelji ili o bilo kome drugome.

1 Kako biste ostali sigurni, nemojte na internetu bez razmišljanja otkrivati osobne podatke. Nemojte objavljivati svoju kućnu adresu, adresu elektroničke pošte,

broj mobitela ili kućnog telefona. Sve su to važni osobni podaci koje smijemo podijeliti jedino s prijateljima s kojima svakodnevno komuniciramo i družimo se licem u lice.

2 Nemojte otkrivati osobne informacije o svojoj obitelji ili prijateljima

Sve te informacije mogu biti otkrivene nepoznatim

ljudima ili organizacijama. Nikad ne možete biti sigurni gdje će završiti vaše osobne informacije i tko će ih sve vidjeti. Pomoću njih vas nepoznate osobe mogu kontaktirati porukom elektroničke pošte ili se

pokušati sastati s vama osobno, a razne organizacije mogu iskoristiti prikupljene informacije kako bi čak rasprodale vaše obiteljske stvari (automobil, stan i sl.).

3 Nemojte bez razmišljanja ispunjavati online obrasce za registraciju na pojedinim servisima

Prilikom registracije na raznim online servisima ili igrama od vas će se tražiti da ispunite obrasce u kojima se traže vaše osobne informacije. Prije ispunjavanja dobro razmislite o kojem se servisu radi. Istražite njihovu politiku vezanu uz zaštitu osobnih podataka (napisano jako sitnim slovima) te zatražite savjet roditelja, učitelja ili odrasle osobe u koju imate povjerenja.

4 Svoje osobne podatke (datum rođenja, adresu, broj mobitela) ne objavljujte na javnim profilima ili blogu

Budite kreativni, marljivi i inovativni te koristite internet za objavljivanje vaših vlastitih mrežnih stranica, blogova i stvaranja profila. No, budite i mudri te svoje

osobne podatke i fotografije zadržite privatnima. Osobni podaci na društvenim mrežama moraju biti privatni kako ih ne bi svi mogli pročitati. Takve podatke zlonamjerne osobe vrlo lako mogu iskoristiti da vam nanesu štetu.

U susret online prijateljima ili ne?

U poznavanje novih osoba i komuniciranje s njima preko mreže nije zabranjeno, no nemojte izgubiti kontrolu. Ukoliko vam se netko obraća na bezobrazan ili neprimjeren način, jednostavno ga blokirajte i svakako obavijestite roditelje o takvoj osobi.

1 Prijatelji koje ste upoznali na mreži neka i ostanu samo prijatelji na mreži

U sobama za brbljanje možete upoznavati nove ljude i stjecati nove prijatelje. No, poželite li ih upoznati uživo, imajte na umu da vaši prijatelji možda nisu onakvi kakvima se predstavljaju. Ljudi na mreži mogu lagati o svojim godinama i spolu te se iza osobe koja se predstavlja kao desetogodišnja djevojčica vrlo lako može skrivati odrasla muška osoba s lošim namjerama.

2 Nikad se nemojte sastajati s osobama koje ste upoznali na chatu
Ukoliko vas prijatelj kojeg ste

upoznali na mreži nagovara da se sastanete uživo, nikako nemoj otići na takav sastanak. O svemu obavijestite roditelje, učitelje ili neku odraslu osobu u koju imate povjerenja. Ukoliko se roditelji slože da se sastanete sa svojim online prijateljem, na sastanak povedite roditelja te sastanak dogovorite na javnom mjestu.

Budite oprezni jer, iako ste u pratnji roditelja, opasno je upoznati online prijatelje.

Mnogi koji su se susreli sa svojim online prijateljima bili su povrijeđeni.

3 Budite oprezni sa svima koji od vas traže da im otkrijete svoje osobne podatke. U komunikaciji preko interneta susrećemo različite osobe te se vrlo lako može dogoditi da sretnemo nekoga loših namjera. Upravo takve osobe često traže mnoge osobne podatke kako bi vas što bolje upoznale te našle način da vam učine nešto nažao. Stoga budite oprezni u komunikaciji s njima, ne otkrivajte svoju adresu, broj telefona ili mobitela, a za savjet i pomoć zamolite roditelje ili odraslu osobu u koju imate povjerenja.

4 Budite oprezni kod odabira sobe za brbljanje. Kad odabirete sobu za brbljanje, obratite pozornost na ime sobe. Uvijek je bolje odabrati sobu koju je stvorio online

servis, davatelj usluge chata, nego privatne sobe za brbljanje koje stvaraju korisnici chat servisa.

5 Online prijateljstva i razgovori nikako ne mogu zamijeniti prave prijatelje u stvarnom životu. Nije važan broj prijatelja na internetu, već je važan broj prijatelja u stvarnom životu. Samo će stvarni prijatelji biti uz vas kad vam je najteže da vam pruže podršku. Računalo je samo stroj koji vam ne može nadoknaditi prijatelje.

Da ili ne – hoćemo li prihvatiti poruke nepoznatih osoba?

Zlatno pravilo koje su nas učile još i naše bake je "Ne pričajte s nepoznatima!". Ovo pravilo vrijedi i u komunikaciji elektroničkom poštom. Potrebno ga je samo malo preformulirati pa stoga možemo reći:

1 Ne otvarajte poruke elektroničke pošte nepoznatih pošiljatelja. Ukoliko vam neko nepoznat pošalje poruku

moгу šteti vašem računalu i ugroziti sigurnost cijele vaše obitelji.

Poveznice koje se nalaze unutar poruka mogu vas odvesti do mrežnih stranica koje sadrže neprimjerene sadržaji ili štetne programe.

elektroničke pošte, nikako nemojte otvarati poruku, nemojte slijediti poveznice koje se nalaze u njoj i nemojte otvarati privitke uz poruku. Poruke i privitci koje vam šalju nepoznate osobe mogu sadržavati razne štetne programe koji

2 Naučite filtrirati neželjenu elektroničku poštu i blokirajte osobe koje vam ju šalju. Prilikom registracije na raznim stranicama s online igrama od vas se traži da upišete adresu elektroničke pošte. Na ovaj način vaša adresa e-pošte može dospjeti na razne popise koji služe za slanje neželjene pošte (primjerice, razni lanci

sreće).

Budite razumni i ne dopustite da vas preveslaju. Nemojte lančane poruke elektroničke pošte slati dalje! Nijedna od njih vam neće donijeti ni sreću, ni nesreću.

Kako biste izbjegli sve neželjene poruke, zamolite za pomoć roditelje ili učitelje te naučite

Kako biste zaštitili svoje računalo od poruka koje sadrže moguće štetne programe, instalirajte antivirusni program te ga redovito ažurirajte (najbolje svakih nekoliko dana). Danas se na internetu mogu pronaći mnogi besplatni antivirusni programi koji će vas zaštititi. No, zapamtite, na jednom računalu možete

kako neželjenu poštu filtrirati i blokirati sve osobe koje vam šalju takve poruke.

3 Instalirajte antivirusni program na svoje računalo te redovito preuzimajte njegove nadogradnje

imati instaliran samo jedan antivirusni program. U ovom slučaju ne vrijedi pravilo: "Što više – to bolje!".

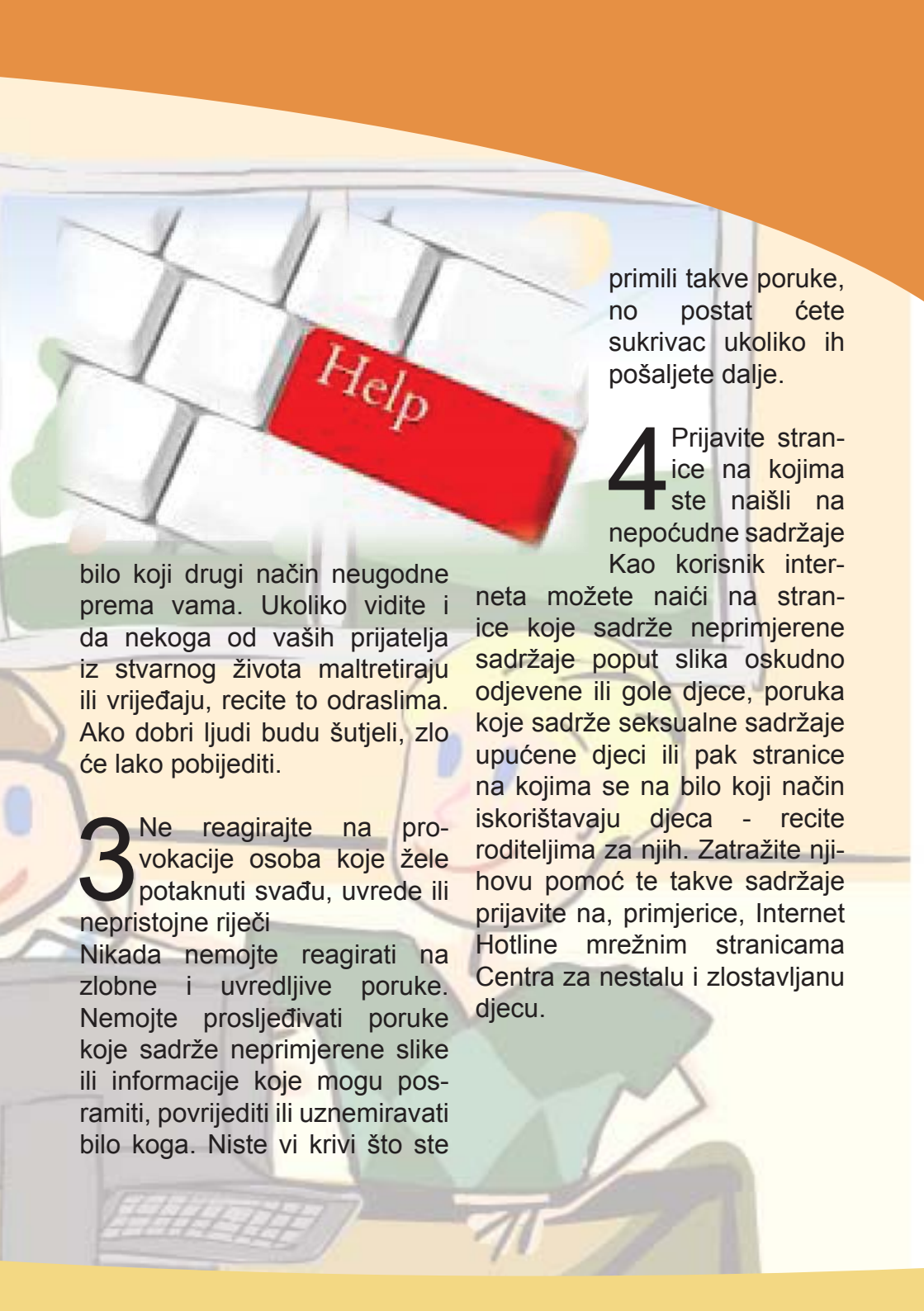
Reci roditeljima sve što te muči

1 Recite roditeljima ako svakodnevno komunicirate s određenim online prijateljem. Stekli ste novog online prijatelja i svakodnevno komunicirate s njime u sobi za brbljanje. Drag je i pažljiv, poklanja vam razne poklone, no, iz vama nepoznatog razloga, želi da tajite vaše prijateljstvo. Budite oprezni jer osoba, koja traži da tajite vaše internet-sko prijateljstvo, sigurno nema dobre namjere. Ne bojte se

roditeljima govoriti o tome, oni će vas razumjeti i pomoći vam savjetom i podrškom.

2 Ako ste zabrinuti zbog sadržaja razgovora ili poruke koju ste primili, povjerite se roditeljima i zatražite pomoć. Razgovarajte s roditeljima ili odraslom osobom u koju imate povjerenja ako su osobe s kojima komunicirate online zločeste, bezobrazne ili na

primili takve poruke, no postat ćete sukrivac ukoliko ih pošaljete dalje.

4 Prijavite stranice na kojima ste naišli na nepoćudne sadržaje
Kao korisnik inter-

neta možete naići na stranice koje sadrže neprimjerene sadržaje poput slika oskudno odjevene ili gole djece, poruka koje sadrže seksualne sadržaje upućene djeci ili pak stranice na kojima se na bilo koji način iskorištavaju djeca - recite roditeljima za njih. Zatražite njihovu pomoć te takve sadržaje prijavite na, primjerice, Internet Hotline mrežnim stranicama Centra za nestalu i zlostavljaju djecu.

bilo koji drugi način neugodne prema vama. Ukoliko vidite i da nekoga od vaših prijatelja iz stvarnog života maltretiraju ili vrijeđaju, recite to odraslima. Ako dobri ljudi budu šutjeli, zlo će lako pobijediti.

3 Ne reagirajte na provokacije osoba koje žele potaknuti svađu, uvrede ili nepristojne riječi
Nikada nemojte reagirati na zlobne i uvredljive poruke. Nemojte prosljeđivati poruke koje sadrže neprimjerene slike ili informacije koje mogu posramiti, povrijediti ili uznemiravati bilo koga. Niste vi krivi što ste

Odgovorno ponašanje

1 Sami odlučujete za koje ćete informacije vjerovati da su točne. Odgovorno istražujte sadržaje koji se nalaze na internetu, poput sadržaja za školu, domaću

godno, jednostavno se odjavite i napustite sobu za chat. Ukoliko vam netko govori o seksu, svakako što hitnije obavijestite roditelje. Spremite takve razgovore kako biste te osobe mogli prijaviti na Internet Hotline. I zapamtite, vi imate kontrolu te sami odlučujete s kim želite razgovarati!

zadaću, sport i razonodu. No, provjerite jesu li informacije na koje ste naišli istinite. Nije istina sve što se nalazi na internetu. Usporedite točnost dobivenih informacija iz više izvora (najmanje tri).

2 Sami odlučujete s kim ćete razgovarati i kada ćete prekinuti razgovor

Ukoliko razgovor koji vodite u brbljaonicama krene u krivom smjeru te vam postane neu-

3 Sami odlučujete koga ćete prihvatiti za prijatelja na društvenoj mreži

Kao što u školi ili mjestu stanovanja ne prihvaćate bilo koga za prijatelja, tako ne prihvaćajte bilo koga ni u svoju društvenu mrežu prijatelja. Prije nego li prihvatite nečiji poziv, provjerite o kome se radi, tko su mu prijatelji i pripazite jesu li objavljene informacije istinite ili ne.

I nikako nemojte odavati svoje osobne informacije ili predlagati susret potpunom neznancu.

4 Pažljivo birajte nadimak koji koristite u sobama za brbljanje

Prilikom komunikacije u sobama za brbljanje koristite nadimke koji su drugačiji od vašeg korisničkog imena ili adrese

elektroničke pošte. Nadimci, koji dijelom sadrže podatke poput vašeg korisničkog imena ili adrese, mogu o vama otkriti previše - lošim nepoznatim ljudima. Stoga, odaberite nadimak koji može predstavljati djevojčice i dječake različitih uzrasta iz kojeg se ne može lako saznati tko ste zaista.

5 Svoje zaporke pamтите, dobro čuvajte i ne dijelite s drugima
Zaporke korisničkih računa nisu

zajedničke. Ukoliko vam netko ukrade zaporku, odmah ju promijenite. Najbolje je koristiti složene zaporke i često ih mijenjati. Kako ne biste teško pamtili složene zaporke, posavjetujte se s roditeljima i osmislite ključ po kojem ćete stvarati složene zaporke koje ćete lako zapamtiti.

6 Vaš profil na internetu predstavlja vas kao osobu i važno je

razmisliti što želite da svi znaju o vama

Prije objave podataka, fotografija ili videozapisa, dobro razmislite radi li se o podacima koji su primjereni i koje ste spremni podijeliti s drugima. Iako vam se neki sadržaji sada čine "cool", jednoga će ih dana možda čitati vama draga osoba ili će vaš budući šef gledati vaš profil pa će vam biti strašno neugodno zbog gluposti koje ste objavili.

I na kraju: budite dobri online građani, nemoj raditi ništa što bi moglo povrijediti druge ljude, ugroziti njihovu privatnost ili je protuzakonito.

Sigurniji internet za djecu i mlade podržavaju

Predsjednik Republike Hrvatske,
prof. dr. sc. Ivo Josipović

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba

Udruga „Suradnici u učenju“, 2012.
Tekst napisala Gordana Sokol, a
grafički uredio Darko Rakić.